

Høringsinnspill fra stiftelsen CRUX til statsbudsjettet 2027

CRUX er en landsomfattende ideell og diakonal stiftelse med rundt 600 ansatte og over 170 frivillige. CRUX er en av de større ideelle leverandørene innen barnevernsinstitusjoner. I tillegg drifter stiftelsen spesialiserte fosterhjem, hjelpetiltak, institusjoner innen rus- og avhengighetsbehandling (TSB) og psykisk helsevern, samt oppfølgingssentre for mennesker utenfor samfunns- og arbeidsliv.

Notat til høring om statsbudsjettet (Generelt og til kap. 765 post 72)

CRUX takker for muligheten til å gi innspill til statsbudsjettet 2027. Som ideell aktør innen spesialisthelsetjeneste og lavterskeltilbud møter vi daglig mennesker som står langt utenfor arbeidsliv og øvrige samfunnsarenaer. Våre erfaringer viser at langsiktig oppfølging, fellesskap og helhetlige tjenester er avgjørende for at mennesker skal lykkes med varig endring.

Positive signaler om lavterskel

CRUX er positive til at regjeringen styrker innsatsen på lavterskelområdet. Dette er et steg i riktig retning.

Samtidig ber vi komiteen passe på at det føres en aktiv politikk for ideelle og frivillige organisasjoner. Samarbeidet med ideelle aktører gir betydelige gevinster for både brukere og samfunnet, men når kommuneøkonomier er presset, står ideelle tilbud stå i fare. Vi har de siste årene måttet legge ned og redusere flere oppfølgingstilbud.

CRUX driver syv oppfølgingssentre med lavterskeltilbud til mennesker med rus- og psykiske helseutfordringer, samt støtte og oppfølging før, under og etter soning. Sentrene er rusfrie møteplasser der deltakerne får tilgang til aktiviteter, arbeidstrening, fellesskap og individuell oppfølging. Behovet for slike tilbud er betydelig. Ved oppfølgingssentrene deltok totalt 1008 personer i 2025. Virksomhetene registrerte 20 711 besøk. Sentrene utløser også en stor innsats fra frivillige.

Mennesker som står langt utenfor arbeidsliv og øvrige samfunnsarenaer trenger ofte mer enn enkeltstående tjenester. Det som skaper endring er kombinasjonen av fellesskap,

aktivitet, arbeidstrening, praktisk bistand og relasjonell oppfølging over tid. Det er viktig å opprettholde et mangfold av slike helhetlige og kunnskapsbaserte tilbud.

Ideelle aktører må sikres en sterkere rolle i spesialisthelsetjenesten

Helsebudsjettet nevner reservasjoner for ideelle aktører, men formuleringene er lite forpliktende. CRUX mener konkurranser innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) og psykisk helsevern (PHV) i større grad bør reserveres for ideelle aktører.

[Høyesterettsdommen fra desember 2025](#) åpner for en slik reservasjon.

Ideelle virksomheter representerer en viktig merverdi gjennom sitt verdigrunnlag, sin evne til innovasjon og sitt langsiktige samfunnsengasjement. Denne merverdien bør anerkjennes og verdsettes for å komplettere de offentlige tjenestene.

Ideelle aktører har gjennom mange år utviklet behandlings- og oppfølgingstilbud som kombinerer faglig kvalitet med langvarig relasjonsbygging. Dette er kvaliteter som er vanskelige å måle i ordinære anbudsprosesser, men som er avgjørende for gode resultater.

CRUX ber helse- og omsorgskomiteen:

- Påse at avgjørelsen fra Høyesterett om reservasjon for ideelle aktører gjøres kjent i kommunene, helseforetak og offentlige oppdragsgivere.
- Prioritere ideelle aktører gjennom reserverte konkurranser i TSB og psykisk helsevern.
- Få på plass en lov om register og definisjon for ideelle organisasjoner.

Med vennlig hilsen

Stiftelsen CRUX

Mette Kristine Dyve, direktør CRUX Helse

Ingvill Elvestad Meltvedt, konst. direktør for Mestring og fellesskap